

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Kohdassa 1.1 vasteajattelun esille tuonti täydentää oivalla tavalla strategiassa esitettyjä asioita sekä tuo konkretiaa kokonaisturvallisuuden kehittämiseen. Yksilön roolia korostetaan edelliseen YTS2017 nähden lisää. Tämä on erittäin hyvä huomio valmistelussa, sillä kaikissa yhteiskunnan elintärkeissä toiminnoissa yksilöllä on oma roolinsa.

Esitämme jossain loogisessa kohdassa erityisesti elintärkeiden toimintojen parissa työskentelevien yksilöiden roolin lisäkorostamista. Voidaan väittää, että jos elintärkeitä toimintoja tuottavassa organisaatiossa työskentelevä henkilö ei ole yksilötasolla huolehtinut omasta ja läheistensä toimintakyvystä esim. kotivaran osalta, ei kriittisiä palveluja tuottava kykene vakavassa häiriötilanteessa tehokkaaseen työhön, jos joutuu samalla huolehtimaan itsensä ja läheistensä toimintakyvystä ja turvallisuudesta.

Eryteisesti sivulla 41 oleva kuvio 8 kuvaa yksilön merkitystä myös tästä esittämästämme näkökulmasta.

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

3.1. Uhkat, häiriötilanteet ja kriisit

Kohdassa 3.1 häiriötilanne-termin merkitys olisi muuttumassa. Aiemmin on puhuttu yhteiskuntaa uhkaavista häiriötilanteista ja yleisesti on ajateltu, että häiriötilanne voi olla hyvinkin haastava ja pitkäkestoinenkin tilanne. Kansallisessa riskiarviossa puhutaan uhkamalleista/häiriötilanteista, jotka kaikki voivat olla pitkäkestoisia. Terminä käytössä on ollut myös vakava häiriötilanne, jolla on tarkoitettu tilannetta, joka on vielä vakavampi kuin häiriötilanne, mutta lievempi kuin poikkeusolot. Nyt näyttäisi, että häiriötilanne termi muuttuisi kuvaamaan vain lyhytkestoisia tilanteita, vakava häiriötilanne jäisi mahdollisesti pois ja sen korvaisi termi kriisi. Kriisi on uusi termi tässä laajuudessa, mitä sen nyt esitetään merkitsevän. Kriisi ja häiriötilannetermien merkityssuhteiden muutoksen myötä syntyy tarve päivittää lähitulevaisuudessa myös Kokonaisturvallisuuden sanasto.

3.2. Riskien arviointi

Kohdassa 3.2 tuodaan hyvin esille kansallista ja alueellisia riskiarvioita. Paikallistasolla kansallinen ja alueellinen riskiarvio jää helposti etäiseksi, niitä voidaan pitää jopa oman paikallisen tason toiminnasta epäoleellisina liian yleisellä tasolla olevina.

Esitämme lisättäväksi kyseiseen kappaleeseen paikallisen, toimiala- ja toimintokohtaisen riskiarvion tärkeyttä korostavan kappaleen. Sen tulisi ohjata paikallista riskiarviointia jopa hyvinkin yksityiskohtaiseen arviointiin, jolloin paikallisesti kyetään tekemään tarvittavia valmiussuunnitelmia, varautumista ja niihin liittyvää vastesuunnittelua hyvinkin konkreettisesti sekä pitkäjänteisesti. Esimerkiksi kunnan vesilaitoksella arvioitaisiin kriittisten varaosien saatavuutta sekä hankintaan liittyviä aikajänteitä, jolloin arvioitavaksi tulisi oman kriittisten materiaalien varmuusvarastointi.

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

4.1. Strategiset tehtävät

Tulisiko kohdan kuvio 5 varautumisesta lähteä nuoli ylöspäin, jolloin kuvataan, että varautuminen tuottaa valmiuden? Ja jos vaste asettaa vaatimukset, olisi loogista, että siitäkin lähtisi nuoli ylöspäin. Luonnosversion kuviossa 1 nuolien suunnat ovat loogiset, sama periaate ei toteudu kuviossa 5.

4.2. Varautuminen

Huomioita sivun 33 alareunassa ja sivulla 34 jatkuvasta luettelosta:

- Asettaisimme kohdan ”johtaminen, jolla toimintaa ohjataan tavoitteiden saavuttamiseksi” listauksessa kaikkein ensimmäiseksi. Valmiussuunnittelu, varautuminen, vastesuunnittelu ja koko kokonaisturvallisuuden kokonaisuus edellyttää sitä, että johtamistoiminta on toimivaa, johdonmukaista kaikissa varautumiseen liittyvissä vaiheissa korostuen erityisesti häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.
- Muiltakin osin listauksessa olevien asioiden järjestystä voisi arvioida uudelleen. Esimerkiksi henkilöstöä ja kouluttamista koskevat kohdat voisivat olla perättäisinä heti johtamisen jälkeen.
- Kouluttamista koskevaan kohtaan lisäisimme sanan ”harjoittelu”, esimerkiksi näin: ”koulutus ja harjoittelu, joilla kehitetään tehtävän edellyttämää osaamista”. Käytännössä jopa viikoittainkin harjoittelu on helppo toteuttaa omatoimisesti organisaatioiden erilaisten työkokousten tai vastaavien yhteydessä esimerkiksi lyhyinä, orientoivina aivoriihinä, mentaaliharjoitteluna tai vastaavina.

4.4. Turvaamisen johtaminen

Sivulla 37 kuvioista 7 puuttuu näkemyksemme mukaan pari tärkeää johtamisen elementtiä, jotka ovat perustavilta osiltaan erittäin tärkeitä johtamistoiminnan osatekijöitä. Esitämme kuvion jalostamista siten että siihen tulee näkyviin ns. johtamisen kolmion tähän asti erittäin tärkeänä pidetyt osatekijät ”tilannekuva” ja ”viestintä”. Asiaan liittyen alla lainaus valtionhallinnon viestintä häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa-ohjeesta vuodelta 2013.

Muiltakin osin tässä kappaleessa tulisi korostaa viestinnän merkitystä häiriötilanteen hallinnassa ja poikkeusoloissa osana elintärkeitä toimintoja mm. henkisen kriisinkestävyuden vuoksi.

On tärkeää huomata, että viestinnän tutkijoiden ja ihan käytännön havaintojen perusteella on todettavissa hybridimedian olevan nykyään koko ajan läsnä kaikkialla 365/24/7. Lisäksi häiriötilanteet koetaan mediavälitteisesti ja tiedot niistä välittyvät ja leviävät nopeasti. Yleisö ei enää nykyään halua olla passiivinen tiedottamisen kohde vaan osa ilmiötä ja osallistua itse viestintään. Viestinnällisillä tyhjiöillä on taipumus täyttyä nopeasti. Ellei viranomainen ole viestinnässään nopea, täyttyy tyhjiö hyvinkin nopeasti jonkun muun toimesta, jolloin on erittäin suuri vaara, että viestintä lähtee virheelliseen, harhaanjohtavaan, jopa valheelliseen suuntaan vaarantaen häiriötilanteen hallintaa ja johtamistoimintaa.

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

-

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

Lausuntopyynnöllä oleva yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2024 (YTS) on hyvä kokonaisuus. Huolellisella tutustumisella strategiasta saa erinomaisen kuvan kokonaisturvallisuudesta sekä eri toimijoiden rooleista siinä. Olemme kommentoineet eri otsikkojen yhteyteen huomiomme.

Strategiset tehtävät on purettu selkeästi auki osassa 2. Viimeistelyvaiheessa olisi perusteltua laatia liiteaineistoon tiivistetty taulukko tai kaaviokuva osan 2 tehtävistä, josta ilmenisi vastuuministeriöiden kansallisen tason vastuiden lisäksi alueellisten toimijoiden (esim. hyvinvointialueet) sekä paikallistason toimijoiden (esim. kunnat, seurakunnat) roolit kokonaisturvallisuuden ylläpidossa ja kehittämisessä. Mikäli mahdollista, tulisi siinä taulukossa tai erillisessä omassa taulukossaan hahmotella myös elinkeinoelämän, järjestöjen ja yksilön roolia osana kokonaisturvallisuutta eri tasoilla (kansallinen, alueellinen, paikallinen).

Edellä kuvattu taulukointi visualisoisi perustelluista syistä pitkää osa 2:ta ja helpottaisi esimerkiksi eri hallinnon tai toimijoiden tasolla valmiussuunnittelusta ja varautumisesta vastaavien työtä kokonaisuuden hahmottamisessa ja oman organisaationsa roolien tunnistamisessa.

Ikonen Anastasia
Pelastusopisto